

та характер сімейного статусу і родинних зв'язків у повсякденному житті представників тюркського етносу в Києві.

Література:

1. Всесоюзная перепись населения 1926 года. Том XII. Москва: Издание ЦСУ Союза СССР, 1928. 472 с.
2. Державний архів м. Києва. Ф. Р-1654, оп. 1.
3. Державний архів Київської області. Ф. Р-4205, оп. 1, спр. 126.
4. Население Украины по данным переписи 1920 г. (Сводные данные по губерниям и уездам) // Статистика Украины. Харьков: Изд-во ЦСУ УСРР, 1920. № 6. Серия I: Демография. Т. 1. Вып. 11.

УДК 94 «1946/1959»

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-283-1-42>

Купчик О. Р.

ORCID: 0000-0002-9908-3752

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

ЗВ'ЯЗКИ КДУ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА З ОСВІТНІМИ Й НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ КРАЇН СХОДУ (ДРУГА ПОЛОВИНА 1940-Х – 1950-ТІ РОКИ)

Ключові слова: викладач, доповідь, книгообмін, конференція, студент, університет.

Для СРСР міжнародна співпраця з країнами Сходу в сфері освіти й науки стала проявом їхньої присутності й впливом на ці країни. Для країн Сходу, які орієнтувались на СРСР, це надало можливість готувати власну наукову й освітянську еліту. До цього було долучено КДУ ім. Т. Г. Шевченка.

Очевидно, що в періоди завершення Другої світової війни 1944–1945 рр. і повоєнної відбудови України 1946–1950 рр. навчання у КДУ ім. Т. Шевченка молоді з країн Сходу було не можливе. Студенти і викладачі університету тоді важко працювали, відбудовуючи місто й університет [3, спр. 34, арк.. 29].

Проте з початку 1950-х років молодь із КНР, СРВ і КНДР розпочала вступати до КДУ ім. Т. Г. Шевченка. Для підтвердження, у 1956 році Київський університет закінчили загалом 133 студенти-іноземці, серед них були хлопці й дівчата з КНР і КНДР, які навчались на філологічному, біологічному, механіко-математичному, радіофізичному факультетах.

Із середини 1950-х років молодь із КНР, КНДР, СРВ уже щороку вступала навчатись до Київського університету. Наприклад, цього ж 1956 року з КНР до університету вступило 33 особи, з яких 13 вступило на історико-філософський, 12 на механіко-математичний і 8 осіб на фізичний факультет [4; 13].

На профільних факультетах студенти-іноземці навчались в окремих групах. Для них розробили спеціальні плани семінарських занять. Навчання було безоплатним як для представників «братських і дружніх» для СРСР країн.

Ці студенти відразу залучались до наукової роботи. Вони ставали учасниками наукових конференцій і факультетських гуртків. Очевидно, що тематика і методологія їх досліджень відповідала завданням тогочасної радянської вищої школи. Так у 1953 році в обговоренні тем наукового гуртка історичного факультету брав участь студент-кореець Цой Хен. А під час тогорічної студентської конференції «Нам потрібний мир» з доповідями виступили студенти-корейці Со Хан і Кім-Дін-Гюн [3, спр. 155, арк. 21].

Тоді ж студенти-китайці, корейці, в'єтнамці разом із радянськими студентами брали участь у «вечорах дружби», святкуванні «ювілейних дат». Так в 1953 році вони відзначали 5-ту річницю утворення КНДР, а в 1954 році – святкували 5-ту річницю утворення КНР [3, спр. 155, арк. 57].

Ліберальні суспільно-політичні зміни в СРСР, пов'язані з десталінізацією (1953–1956 рр.) і хрущовською «відлигою» (1956–1964 рр.), позитивно вплинули на подальший розвиток радянською вищою школою міжнародних зв'язків з освітніми й науковими установами країн Сходу. Тоді КДУ ім. Т. Г. Шевченка стали відвідувати керівники вузів країн Сходу, знані вчені, а також офіційні делегації, іноземці-туристи. Так у липні 1956 року університет відвідали монгольські й корейські студенти, в серпні ц.р. – китайські студенти й учителі; а в жовтні – єгипетські студенти й викладачі [3, спр. 262, арк. 1; 7]. Частими гостями університету тоді були в'єтнамські студенти [9].

У свою чергу, делегації вузів країн Сходу цікавились місцем університету в системі вищої освіти УРСР, питаннями управління університетом, організацією навчального процесу, підготовкою кадрів, напрямками науково-дослідної роботи, матеріальною базою, роботою наукових гуртків, зв'язком з виробництвом та ін. З цими завданнями у 1956 році в

університеті побувала чисельна за складом делегація КНР. Її очолював заступник міністра вищої освіти Цін Чах-лун. До складу делегації увійшли знані тоді китайські вчені, зокрема декан хімічного факультету Фуданьського університету (Шанхай) У Чжен-кай, професор фізичного факультету Нанкінського університету Чжен Кай-дзя, заступник директора Пекінського інституту російської мови Ян Хуа-фей, проректор Пекінського університету Цзян Лун-Цзі, начальник навчальної частини Нанкайського університету (Тяньцзінь) У Да-жен та заступник начальника головного управління університетів при Міністерстві вищої освіти Ной Бей-Чжен [12].

Особливо насиченим на відвідини Київського університету знаними ученими країн Сходу став 1958-й рік. Серед них особливий інтерес викликав візит відомого фізика, президента Академії наук Індії професора Чандрасекхара Венката Рамана. Він цікавився роботою університетських фізиків, зустрівся з викладачами і студентами, ознайомив їх із станом і розвитком індійської фізичної науки, прочитав доповідь «Про дослідження кристалів і мінералів» [10].

З непідробним інтересом у Київському університеті зустрічали й знаного тайського вченого, принца, професора Чулаланчорнського і Таммжобського університетів Прему Пурачатру. Він прочитав для українських колег і студентів лекцію «Стародавня і сучасна культура Таїланду». А у книзі відгуків принц залишив про університет «теплі» слова, висловивши сподівання, що «в майбутньому взаємовідносини між тайландськими університетами і київським поліпшаться і зміцняться» [11].

Цього ж року в Київському університеті почесно зустрічали віце-президента радянсько-індійського товариства, голову законодавчих зборів штату Західна Бенгалія, відомого філолога і професора Калькутського університету Суніті Кумара Чатерджі. Успішно з лекціями виступили індійські професори Шрімалі і Ромлен (Індія). Серед інших гостей варто виокремити викладачів Пекінського політехнічного інституту Чень Даода і У Лянь-юаня [2].

Різноманітним був склад офіційних делегацій, які відвідували тоді Київський університет. Періодичними тоді стали візити делегацій посольства Республіки Індія в СРСР, Міністерства культури Китаю [1; 6].

З кінця 1950-х років радянські студенти й аспіранти почали стажуватись у вузах країн Сходу. Здебільшого це були вузи Китаю, Єгипту і Сирії. Окремо слід згадати про стажування у Нанкінському університеті в 1959 році аспіранта географічного факультету М. І. Щербаня [8].

Студентів з країн Сходу, які навчалися на профільних факультетах КДУ ім. Т. Г. Шевченка, активно залучали до наукової роботи. Під керівництвом доцента А. О. Деджули їх долучили до виконання наукової теми «Демократична республіка В'єтнам на шляху будівництва

соціалізму». З доповідями студенти щороку виступали на університетській конференції. Так, в 1958 році з доповідями виступили студент I курсу радіофізичного факультету китаєць Сюй Су-цзюань (про Суня Ятсена), студент I курсу механіко-математичного факультету китаєць Чжань Гуань-Цзуань (про революційні події в Китаї).

КДУ ім. Т. Г. Шевченка розвивав з науковими й освітніми закладами країн Сходу співпрацю у сфері міжнародного книгообміну. Тоді такий обмін здебільшого проводився з КНР та КНДР [5].

КДУ ім. Т. Г. Шевченка щороку надсилав до вузів країн Сходу новорічні привітання. У свою чергу, отримував привітання з Новим роком від них. Університет також вітав освітні й наукові установи країн Сходу з ювілеями утворення їх країн, з ювілеями народження відомих політичних діячів і лідерів комуністичного руху (голову ЦК Комуністичної партії Китаю Мао Цзедун та ін.).

З другої половини 1950-х років науково-педагогічні працівники КДУ ім. Т. Г. Шевченка відряджались у вузи країн Сходу для підвищення кваліфікації. Тоді у Пекінському університеті лекції читав декан факультету журналістики доц. Слободянюк І. А., доцент кафедри російської мови та літератури В. Капустін. У Пекінському геологорозвідувальному інституті геохімію викладав доцент кафедри мінералогії і геогнозії В. Т. Ла-тиш. Викладав тоді в КНР доцент історичного факультету В. А. Сліпченко [3, спр. 333, арк. 19–20].

Таким чином, у період з середини 1940-х і до кінця 1950-х років КДУ ім. Т. Г. Шевченка налагодив зв'язки головню з освітніми й науковими установами КНР, КНДР, Індії, В'єтнаму і Таїланду. З утворенням в 1960 році у структурі Київського університету Підготовчого факультету для іноземних громадян відбулись істотні організаційні зміни в його міжнародній співпраці з країнами Сходу. Але це предмет уже наступного наукового дослідження.

Література:

1. Гості з братської Індії // За радянські кадри. 1957. 30 берез.
2. Гості університету // За радянські кадри. 1958. 4 жовт.
3. Державний архів м. Києва. Ф. Р. 1246: Київський ордена Леніна Державний університет імені Т. Г. Шевченка Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти УРСР, оп. 5.
4. З Китаю, Корей, Чехословаччини // За радянські кадри. 1956. 1 верес.
5. Зростає книжковий обмін // За радянські кадри. 1959. 16 верес.
6. Наші дорогі гості // За радянські кадри. 1957. 28 лист.
7. Наші закордонні гості // За радянські кадри. 1956. 2 лист.
8. По Єгипту // За радянські кадри. 1958. 22 берез.; 29 берез.; 4 квіт.

9. Представники в'єтнамської молоді в Київському університеті // За радянські кадри. 1959. 16 верес.
10. Президент Індійської Академії Наук // За радянські кадри. 1958. черв.
11. Принц Таїланду // За радянську владу. 1958. 23 черв.
12. Університет приймає дорогих гостей // За радянські кадри. 1956. 22 груд.
13. Успіхів Вам // За радянські кадри. 1956. 17 лист.

УДК 141.1

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-283-1-43>

Левенець О. М.

ORCID: 0000-0003-1273-7619

доктор філософії в галузі історії,

доцент кафедри теорії та історії держави і права

Національний транспортний університет

м. Київ, Україна

КУЛЬТУРНО-МЕНТАЛЬНІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ МІЖ ВОЛИНСЬКОЮ ТА СЕРЕДНЬОАЗІАТСЬКОЮ СТУДЕНТСЬКИМИ СПІЛЬНОТАМИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 1960-Х – НА ПОЧАТКУ 1970-Х РОКІВ

Ключові слова: волиняни, азіати, студенти, культура, ментальність, світогляд, виховання, традиція.

В серпні 1966 р. в контексті радянської освітньо-асиміляторської (радянської) політики в Луцьк задля навчання в Луцькому державному педагогічному інституті імені Лесі Українки (далі – ЛДПІ ім. Лесі Українки) й здобуття кваліфікації вчителя російської мови та літератури прибула група студентів-азіатів з Узбецької РСР у кількості 30 осіб. Через рік приїхала ще одна група, яка комплектувалася з 25 студентів-першокурсників. Слід зауважити, що більшість студентів з обох азіатських груп становили етнічні узбеки, але були й таджики, татари і один кореець – Роберт Шин [2, арк. 55–58].

Тоді ж у серпні 1966 р. новина про приїзд до міста студентів з Узбекистану швидко поширилася Луцьком. Для тогочасної Волині і міста Луцька, які були населені переважно етнічними українцями, перебування студентів з Узбекистану було східною екзотикою. Тим паче, що